

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**Historia Pelagiana Et Dissertatio De Synodo V.
Œcumenica In Qua Origenis ac Theodori Mopsuesteni
Pelagiani erroris Auctorum justa damnatio exponitur, &
Aquilejense Schisma describitur**

Noris, Enrico

Patavii, 1708

§. 4. An Sanctus Augustinus disputans de virtutibus infidelium excesserit.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-72486](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-72486)

Et cum pravitatē dūcupiscentiæ carnalis creare. Hæc ille non exigua inter Recentiores famæ, qui postea insignibus Thomæ Augustini nominibus assumptis contra Jansenium scripsit.

S. IV.

An Sanctus Augustinus disputans de virtutibus infidelium excesserit?

Idem Morainus rigidiorē existimans Sancti Doctoris sententiā de virtutibus infidelium hæc scribit disp. 19. num. 35. *Dicit disputando contra Pelagianos, qui cum nimis extollerent vires naturales liberi arbitrii, affirmarentque, sufficere sine gratiā non modò ad virtutes naturales quascunque, sed etiam ad salutem, Augustinus ut illos ab eo errore abducatur, in contrarium extremum æstu disputationis abripi interdum videtur. Sed eundem lapidem hic censor offendit, nam de virtutibus infidelium non æstu disputationis impulsus Sanctus Doctor diseruit, sed ab adversariis in eam arenam provocatus, libenter, & animosè descendit. Etenim Pelagiani, ut probarent, posse hominem sine gratiā bene operari, exempla infidelium producebant, quos alserēbant sine Dei gratiā pluribus virtutibus floruisse. Audiatur Sanctus Pater lib. 4. contra Jul. cap. 3. *Soletis enim negantes Dei dona esse virtutes, quibus rectè vivitur, & eas natura, voluntati-que humane, non gratiæ Dei tribuentes, hoc uti argumento, quòd eas nonnunquam habeant infideles &c.* At Augustinus ibidem per septingentos, & amplius versus probat, virtutes infidelium habuisse bonitatem tantum civilem, ac fuisse specie tenus apud homines laudabiles, illo præsertim ad Romanos 14. testimonio utitur: *Omne, quod non est ex fide, peccatum est.* Undè cum de operibus infidelium tanto labore, ac studio Augustinus cum Pelagianis disputaverit, ac ibidem omnem adversariis aditum subtilissimis argumentis præcluserit, non æstu disputationis id protulit, sed post longam rei difficillimæ meditationem, ac seriam quæstionis totius considerationem. Duo autem Sanctus Doctor asseruit: Primum, nullas in infidelibus ex solius liberi arbitrii viribus virtutes reperiri: alterum, si quæ in eisdem virtutes fuerint, eandem nequaquam ipsorum voluntati, sed divinæ gratiæ adscribendas esse. Scio, plerosque Scholasticos, quod primum illud attinet, ab Augustini sententiā recessisse. Illi autem juxta Aristotelis Ethicam de virtutibus disputarunt, cum tamen Philosophos humanæ naturæ debilitas ex originali labe derivata latuerit, ac in summi boni cognitione longius à veritate exorbitaverint. At Augustinus ex sacris literis, nec non excelsiori, ac subtiliori Theologiâ suam ipsius sententiā deduxit. In eo verò Augustinianæ sententiæ cardo versatur, quòd virtutes à vitiis non officio, sed fine discernuntur. Audiatur Augustinus lib. 4. laudato contra Julianum: *Noveris itaque, inquit, non officii, sed finibus à vitiis discernendas esse virtutes. Officium est autem, quod faciendum est: finis verò propter quod faciendum est. Cum itaque facit homo aliquid, ubi peccare non videtur, si non propter hoc facit, propter quod facere debet, peccare convincitur.* Hoc probat ibidem exemplo avarorum, qui virtutibus moralibus studere se fingunt, quæ tamen in vitia desinunt, quòd avaritiæ ancillantur. Undè non est attendenda sola substantia operis in speciem boni ex objecto, sed finis quoque considerandus venit, propter quem idem opus elicitur. His autem fusiùs ibidem ab Augustino*

probat, idem conatur evincere, in infidelibus non fuisse veras virtutes, quia eandem humanæ laudi, ac gloriæ subijciebant, quâ ratione in vitia vertebantur, utpotè quæ superbiæ inservirent. Hæc scribit scribit lib. 4. contra Jul. cap. 3. *An fortè, inquit, & istis, qui exhibuerunt terrenæ patriæ Babylonicam dilectionem, & virtute civili non verè, sed verisimili dæmonibus, vel humanæ gloriæ servierunt &c.* Et antea dixerat: *Bonum est enim, ut subveniatur homini periclitanti, præsertim innocenti. Sed ille, qui hoc facit, si amando gloriam hominum magis, quàm Dei facit, non bene bonum facit, quia non bonus facit, quod non bonâ voluntate facit.* Hinc cum Julianus ibidem objecisset: *Si gentilis nudum operaverit, nunquid quia non est ex fide, peccatum est?* Respondet Augustinus: *Prorsus in quantum non est ex fide, peccatum est, non quia per se ipsum factum, quod est nudum operare, peccatum est, sed de tali opere non in Domino gloriari, solus impius negat esse peccatum.* In quam rem plura ibi subtiliter, & acutè congerit.

Hæc quidem certa sunt, nam à nullo viro Catholico in dubium vocari potest, actus morales humanæ gloriæ inservientes, licet alias ex objecto boni sint, ex pravâ tamen intentione vitiosi, sicuti actus in speciem boni Epicureorum à virtutibus degenerabant, quia sectæ magister eandem virtutes, ut ibidem ait Augustinus, *inducit voluptatis ancillas.* Opponunt tamen contrariæ sententiæ auctores, posse hominem infidelem elicere actus virtutis ob solam ipsiusmet operis honestatem, nullam indè ab aliis laudem captare desiderans; siquidem cum bonum honestum sit intrâ objectum voluntatis, illud propter se præcisè à voluntate appeti potest. Verum Augustinus miro ingenii acumine hanc responsionem infregit lib. 4. contra Jul. cap. 3. hæc scribens: *Nihil est in creaturis, quod attinet ad institutarum divinitus merita naturarum, rationali mente præstantius. Undè fit consequens, ut mens bona magis sibi placeat, magisque se ipsa delectet, quàm quolibet alia creatura. Quam verò periculosè, imò perniciosè sibi placeat, cum per hoc tumescit typho, & morbo inflationis extollitur, quandiu non videt, sicut videtur in fine, summum illud, & immutabile bonum, in ejus comparatione se spernat, sibi que illius charitate vilescat &c.* Conformia his tradit lib. 19. de Civit. Dei cap. 25. *Proindè, inquit, virtutes, quas humana mens sibi habere videtur, per quas imperat corpori, & vitiis ad quolibet adipiscendum, vel tenendum, nisi ad Deum retulerit, etiam ipsa vitia sunt potius, quàm virtutes. Nam licet à quibusdam tunc vera, & honeste putentur esse virtutes, cum ad se ipsas referuntur, nec propter aliud expetuntur, etiam tunc inflatæ, ac superbiæ sunt: & idè non virtutes, sed vitia judicanda sunt.* Itaque cum virtus etiam ob sui tantum honestatem appetitur, facit, ut illam prosequens, atque assequens sibi complacet in suo opere, ac philautiæ vitio laboret. Quare sicuti honestè operans, ut aliis placeat, ac laudetur ab aliis, peccat peccato inanis gloriæ, ita pariter qui honestè operatur complacens sibi, ac in se ipso gloriatus, reus est philautiæ. Hinc dixit Apostolus scientia inflat. Eò enim ipso, quòd homo cognoscit se virtute præditum, semet delectatur, cæteris se præponit, ac in se ipso, non in Domino gloriatur. Est autem primus ad superbiam gradus, se pluris, quàm alios facere, ac virtutem sibi, non Deo acceptam ferre. Illud autem Augustini pronuntiatum, nempe virtutem, cum ob sui honestatem appetitur, esse superbam, ac philautiâ vitiosi, probatur

probatur fuisse ab eodem Sancto Doctore Serm. 13. de Verb. Apost. ex exemplo Stoicorum, qui sectabantur virtutem propter se ipsam, eorumdem tamen virtutes superbiam ancillabantur. Ibi autem introducit Paulum Athenis cum Stoicis, & Epicureis colloquentem (Dicitur enim Act. 17. *Quidam autem Epicurei, & Stoici Philosophi discebant cum eo*) inter alia scribit: Dicebat Ep. curus: *Beatus cuius est in fructu voluptas carnis ejus.* Dicebat Stoicus: *Imò beatus cuius est in fructu virtus animi ejus.* Dicebat Apostolus: *Beatus cuius est nomen Domini spes ejus.* Errat Epicureus; falsum est enim, esse hominem beatum, cuius est in fructu voluptas carnis ejus. Fallitur & Stoicus; falsum enim est, & omnino mendosissimum, beatum esse hominem, cuius est in fructu virtus animi ejus. Profectò an virtus propter sui tantum honestatem intenta inflet habentem, ac philautiam causet, tam claro exemplo manifestè patet. Undè quicquid sit de re speculative consideratà, in praxi Augustini sententia vera est. Porro tanta erat Stoicorum superbia, ut ad virtutem capeffendam divino nos auxilio indigere stultissimè pernegarent. Eorum verba recitavimus lib. 1. Hist. Pelag. cap. 1. ubi etiam probavimus, superbiam Pelagianorum, quà divinæ gratiæ necessitatem inficiabantur, ex Stoicorum dogmate derivasse. Egregiè Sanctus Doctor contra Pelagianos sermone eodem 13. dixit: *Tu te vis agere, à te ipso vis agi ad actiones carnis mortificandas? Quid tibi prodest, quia non eris Epicurus; & eris Stoicus?* Idem Magnus Magister lib. 7. de Civit. Dei cap. 26. cum dixisset, quosdam Philosophos ad Epicuri turpitudinem demonstrandam, affabrè in tabulà pinxisse voluptatem in regali sellà tanquam Reginam confidentem, virtutes verò eidem pro obsequio adstantes, ejusque nutum observantes, ut quod illa imperaret, promptissimè exequerentur, hæc addit: *Nihil hæc picturà dicitur esse ignominiosus, & deformis.* Postea autem his Stoicos vellicat: *Sed non ex istimo, satis debiti decoris esse picturam, sicut talis fingatur, ubi virtutes humane gloriæ servant. Licet enim ista gloria delicata mulier non sit, inflata tamen est, & multum inanis habet.* Indè Recentiorum responsionem præoccupans addit: *Nec illi se ab istà defenderint seditate, qui cum aliena spernant judicà, velut gloriæ contemptores, sibi sapientes videntur, & sibi placent.* Nam eorum virtus, si tamen ulla est, alio modo quodam humane subditur taudr; Neque enim ipse, qui sibi placet, homo non est. Hæc ipsi confirmantur exemplo Angelorum reproborum; ac primorum parentum, quorum lapsus ex philautià ortum duxit. Scribit Sanctus Prosper ad Demetriadem: *Hæc superbia à Diabolo sumpsit exordium, qui quoniam suà, quam à Creatore acceperat, potentiam, & dignitatem sibi placuit &c. à celesti sublimitate dejectus est.* Et de homine dixit Augustinus lib. 10. de Civit. Dei cap. 13. *Diabolus hominem non empisset, nisi jam ille sibi ipse placere capisset.* Hinc idem acutè scribit lib. 14. ejusdem operis cap. 28. *Fecerunt itaque civitates duas amoris duo, terrenam scilicet amor sui usque ad contemptum Dei: celestem verò amor Dei usque ad contemptum sui.* Denique illa in se ipsa, hæc in Domino gloriantur &c. Quarè ab amore sui initium superbia sumit, quæ virtutum omnium venenum est; solius divinæ gratiæ antidoto expellendum. Hæc autem validè probat, virtutem etiam propter se ipsam intentam inflare, cujus ratio est, quia quilibet amore naturali diligit se, & quo plura in se bona conspicit, plus sibi complacet; undè præ aliis se æstimat, & philautià intumescit, ac veluti

narcissus suamet pulchritudine rapitur. Unum autem contrariæ sententiæ Aucto es opponere possent; optimè hucusque dicta concludere, si eliciens actus honestos, indè apud semetipsum inani complacentiâ turgescat; at fieri posse, ut quis honestè operetur, v. g. det eleemosinam pauperi, ac statim ejusdem mens aliò avocetur, in quo casu neque apud semetipsum de bono opere per actum reflexum gloriabitur. Fateor quidem, si statim mens aliò à novo objecto trahatur, fieri posse, ut nullà, apud seipsum glorià, vel jactantiâ titilletur: at id per accedens contingit. Nam agens morale debet considerare, an rectè operatus sit, an optimè se habeat ergà suum finem ex illà actione: Quæ quidem considerans, amat suum opus, ac in se ipso gloriatur. Censeo tamen, hæc opera bona non fuisse facta ab infidelibus suis ipsorum viribus derelictis, sed præmunitis specialibus divinæ gratiæ auxiliis, quibus fortè aliquando factum est, ut rectè operantes novo proposito objecto de bono opere minimè gloriarentur. Etenim cum ad eò facilis, indè cum irreparabilis sit casus ab actu virtutis in philautiam, divinæ gratiæ fuit, quoties infideles nullà ex opere bono superbiam intumuerunt. Vided, hanc doctrinam disertè tradi à Ripalda celebri inter Recentiores Theologo, qui disp. 20. sect. 6. num. 25. ait: *Rectè dicitur, voluntatem in hoc ordine providentiæ destitutam auxilio gratiæ, suisque viribus relictam, solam posse superbiam, & peccatum.* Quæ pluribus ibidem profequitur, laudans præsertim hanc Sancti Doctoris sententiam: *Liberum arbitrium desertum à divino adiutorio, quò libet scientiæ legis excellat, nullo modo habet justitiæ soliditatem, sed inflationem impia superbia.* Igitur ubi ex opere bono nulla superbia in animo erumpit, divinæ gratiæ auxilium præstò est. Quod autem infideles ex speciali gratiæ auxilio quandoque bene operati fuerint, probatur ex libro 1. ad Bonif. cap. 20. ubi Augustinus lenitatem in Affueri Regis animo repente natam gratiæ adscribit: *Cor regis, inquit de Deo, antequam mulieris sermonem poscentis audisset, occultissimè, & efficacissimè potestate convertit, & transfudit ab indignatione ad lenitatem, hoc est, de voluntate ledendi ad voluntatem savendi.* Idem repetit lib. de Grat. Christi cap. 24. Præterea Epistolà 130. continentiam Polemonis Philoophi divinæ gratiæ deputandam scribit: *Tamen, ait, ne id ipsum quidem, quod melius in eo factum est, humano operi tribuerim, sed divino.* Hoc tamen ex Augustino observandum est, actus bonos infidelium ex divinà gratià derivatos ex subsecutà pravà operum circumstantiâ ut plurimum vitari, ac amittere bonitatem, quam in sua ipsorum productione ex Dei munere habebant. Hoc deduco ex Augustino lib. 4. contra Jul. cap. 3. hæc scribente: *Ex quo colligitur, etiam ipsa bona opera, quæ faciunt infideles non ipsorum esse, sed illius, qui bonè utitur malis.* Ipsorum autem esse peccata, quibus & BONA MALA faciunt, quia ea non fideli, sed infideli, hoc est, stulti à & noxi à faciunt voluntate. Qualis voluntas nullo Christiano dubitante arbor est mala, quæ facere non potest, nisi fructus malos, id est, sola peccata: Omne enim, velis nolis, quod non est ex fide peccatum est. Vult enim Augustinus, voluntatem solà fide dirigi ad faciendum opus cum debitâ circumstantiâ relationis in Deum ultimum finem. Hinc superius ibidem dixerat: *Cum non ad suum referuntur auctorem dona Dei, hoc ipso mali bis utentes efficiuntur injusti, si quas virtutes habent, veras non habent, ac per hoc nec continentia, sive pudicitia vera virtus est impiorum.* In hoc verò capite defendit Sanctus Doctor ab

obiec-

objectis Iuliani id, quod scripserat lib. 1. de Nupt. & Concup. cap. 3. ubi cum dixisset, continentiam esse donum Dei, ait: *Quid ergo dicimus, quando & in quibusdam impiis invenitur pudicitia conjugalis? Utrum eò peccare dicendi sunt, quòd dono Dei male utantur, non id referentes ad cultum ejus, à quo acceperunt? An forte nec dona Dei putanda sunt ista, quando hæc infideles*
 Rom. 14. *agunt, secundum Apostoli sententiam dicentis: Omne quod non est ex fide, peccatum est? Hoc secundum ibidem eligit dicens: Quis audeat dicere, donum Dei esse peccatum? Et cum præmississet, bona naturalia animæ, & corporis, cum quibus infideles nascuntur, esse dona Dei, hæc addit: De iis autem, quæ faciunt, dictum est: Omne, quod non est ex fide peccatum est. Cum igitur faciunt hæc homines sine fide, quæ videntur ad conjugalem pudicitiam pertinere, sive hominibus placere querentes, vel sibi, vel aliis, sive in his rebus, quas vitiosè concupiscunt, & humanas molestias devitantes, sive Dæmonibus servientes, non peccata coercent, sed aliis peccatis alia peccata vincunt. Absit ergo pudicum veraciter dici, qui non propter Deum verum fidem commubii præstat uxori.* In laudato verò capite tertio contra Julianum fuisse hanc suam sententiam vindicat ab argumentis, quæ plura contra eandem hæreticus urget, ubi sui constans, negat, veram pudicitiam fuisse in Gentilibus.

Scio nonnullos asserere, Augustinum dixisse, illa opera esse peccata, quæ in Deum ultimum finem non referuntur positivè, non autem negativè: exempli gratiâ, qui continens est, ut sibi, vel aliis placeat gloriam apud se, vel alios quærens, peccat, quia inanem gloriam positivè sibi finem illius pudicitia: definit, & tunc positivè illud opus deviat à Deo tantquam ultimo fine. At si continentia propositum eliciat, motus honestate tantum operis, nec in eodem apud se, vel apud alios gloriatus, tunc ille actus negativè Deum non respicit tantquam ultimum finem, ex nullâ tamen parte vitiosus apparet. Hæc doctrina admitti potest, præsertim, quia Sanctus Doctor inde virtutes Gentilium vitari docuit, quòd idem de illis vel apud se, vel apud alios gloriam quærent. Hæc enim intelligenda sunt de actibus virtutum per accedens non vitiat, uti in primâ statim eorundem productione contingere diximus. Nam si quis eundem actum virtutis frequentet, eique impensius studeat, v. g. pudicitia conjugali, sine speciali Dei auxilio non potest à philautiâ, vel inani apud alios gloria temperare. Unde rectè ob hanc rationem dixit Sanctus Doctor, infideles non posse habere veras virtutes, illâ præcipuè Apostoli sententiâ motus: *Omne, quod non est ex fide, peccatum est.* Moraines scribit, hæc verba Pauli perperam ab Augustino intellecta fuisse, at Sancti Patris interpretationem Apostolicæ Sedi, & Catholicæ Ecclesiæ probatam fuisse ostendam inferius cap. 4. §. 5. Hinc idem Augustinus lib. de Prædest. Sanctor. cap. 7. tradit, bona opera Cornelii Act. 10. à fide in Deum processisse: *Cujus, inquit, accepta sunt elemosina, & exaudita orationes, antequàm credidisset in Christum, nec tamen sine aliqua fide donabat, & orabat.* Nam quomodo invocabat, in quem non credi deviat? Ex quibus patet, ad referenda opera bona in Deum non requiri fidem in Christum, sed satis esse fidem in Deum: imò solam fidem etiam acquisitam sufficere colligitur ex libro de Patientiâ cap. 26. & 27. ubi Schismaticorum patientiam & bonam esse, & laudandam scribit, cujus verba paulò post referemus. Video tamen, Sanctum Doctorem unum actum bonum sine gratiâ in infidelibus,

& cæteris hominibus concedere, nempe illum, quo homo appetit summum bonum. In Enchir. cap. 25. ait: *Quæ tamen natura in malis suis non potuit amittere beatitudinis appetitum.* Idem habet cap. 125. & lib. 4. contra Juli. cap. 3. *Neque enim, inquit, omnes homines naturali instinctu immortales, & beati esse vellemus, nisi esse possemus.* At ob ignorantiam ex peccato originali contractam, nescit homo suis viribus relictus in quonam beatitudo, & felicitas vera sita sit, undè tot de summo bono philosophorum sententiæ emerferunt. Solâ autem fide revelatum est, Deum clarè visum esse summum hominis bonum, cujus unius possessione fit beatus.

Hæc Augustini sententia fuit de operibus infidelium, quam & Patres, ac nobilissimi Doctores secuti sunt. Sanctus Leo Magnus Serm. 2. de jejuniis Pentecostes ait: *Apud ipsos paganos sunt quædam vana jejunia. Aliud enim agit sub veritate ratio, aliud sub falsitate deceptio. Apud nos fides sanctificat etiam manducantem, apud illos infidelitas polluit jejunantem.* Undè quia extrâ Catholicam Ecclesiam nihil est integrum, nihil castum dicente Apostolo: *Omne, quod non est ex fide, peccatum est.* Idem asserit Bonifacius II. in Epistolâ ad Sanctum Cæsarium Arelatensem, & Sanctus Fulgentius cum Synodo Byzacenorum Patrum in Sardinia exulum, quorum verba recitabimus inferius cap. 4. §. 5. Sanctus Prosper in Epistolâ ad Rufinum ait: *Omne, quod non est ex fide, peccatum est: ut scilicet intelligat, justitiam infidelium non esse justitiam, quia sordet natura sine gratiâ.* Et in Carmine contra Ingratos cap. 16. canit:

*Omne etenim prohibitis opus, nisi semine vera
Exoritur fidei, peccatum est, inque reatum*

Vertitur, & sterilis cumulat sibi gloria penam.
 Julianus Pomerius Sancti Cæsarii Arelatenfis Magister, cujus libros laudat Sanctus Isidorus, uti diximus lib. 2. Hist. Pel. cap. 14. lib. 3. de Vita Contemplat. cap. 1. Augustini sententiam plenam excipit: *Hæc, inquit, etsi possunt humano ingenio discerni, tamen sine dono Dei, quantum mihi videtur, nec virtutes possunt appeti, vel haberi, nec earum similitudines, quæ sunt vitia virtutes imitantia, declinari in tantum, ut infidelibus nihil profuisse credamus, etiam si sunt aliquas per corpus operati virtutes: quòd eas nec à Deo suo se accepisse crediderint, nec ad eum, qui est finis omnium bonorum, referre voluerint.* Et quid dico, nihil eis profuerunt: imò etiam nocuerunt, dicente Apostolo: *Omne, quod non est ex fide, peccatum est.* Legatur totum caput, ubi fusiùs eandem doctrinam explanat. Cassiodorus, & vulgò etiam cæteri hosce libros adscribunt Sancto Prospero, quâ de re in Historia Pelagianâ pluribus differuimus. In eadem sententiâ fuit Beda in Præfat. ad Cant. ubi Pelagii sententiam de philosophorum virtutibus impugnat inquitens: *Quod ergo dicit, multos philosophorum patientiam, castitatem, modestiam, aliasque de naturæ bono habere virtutes, constat, qui a quicumque philosophorum Christum Dei virtutem, & Dei sapientiam nescierunt, nec ullam veram sapientiam habere potuerunt.* In quantum verò vel gustum aliquem sapientia ejuslibet, vel virtutis imaginem habebant, totum hoc desuper acceperunt, non solum munere primæ creationis, verum etiam quotidianâ ejus gratiâ. Cum Augustino etiam concinit Sanctus Rhemigiùs cum suâ Ecclesiâ Lugdunensi lib. de tenendâ veritate Sacra Script. cap. 11. scribens: *Sed hujusmodi humana bona, quæ humanâ affectione potest velle, potest necnunquam agere humana natura. Cum propter temporalia bona appetuntur, sine dubio cupiditates*

res sunt: cum propter solam vitæ honestatem, sine dubio inflata, et elata sunt. Tamen potest ea discernere, potest etiam velle, potest etiam habere, in quantum naturali bono adjuvatur; & Dei dispositione permittitur humana natura. Ibi plura eruditè afferuntur.

Omitto consultè testimonia Cypriani lib. 1. de Patient. §. *Hinc se sectari Philosophi.* Tertulliani lib. de Cultu scem. initio §. *A feminis nationum.* Gregorii Magni lib. 2. Moral. cap. 15. §. *Si non prius.* Etenim horum dicta ab adversariis explicari possunt de bono opere meritorio, quod nunquam reperitur in iis, qui fide carent. Imò omnes ferè Scholastici, qui non similiter Augustino de operibus infidelium loquuntur, ne videantur Sancto Doctore adversari, dicunt, eundem negasse opera infidelium esse bona, hoc est, meritoria, ut Pelagiani contendebant. Sed hi planè Augustini libros perfunctoriè legerunt; nunquam enim Julianus, aliive Pelagiani admisere opera meritoria, seu donantia jus ad gloriam sine gratiâ justificante. Juliani verba recedo ex lib. 4. cap. 3. Sancti Augustini contra eundem: *Cunctarum, inquit, origo virtutum in rationabili animo sita est, & affectus omnes, per quos aut fructuose, aut STERILITER boni sumus; in subjecto sunt mentis nostræ, prudentia, iustitia, temperantia, fortitudo. Horum igitur affectuum vis, cum insit omnibus naturaliter, non tamen ad unum finem in omnibus properat, sed pro iudicio voluntatis, cuius nutui serviunt, aut ad æterna, aut ad temporalia diriguntur. Quod cum sit, non in eo, quod sunt, non in eo quod agunt (substantiam operis vocant Scholastici) sed in eo solum variant, quod merentur.* Et postea: *Ego STERILITER bonos dixi homines, qui non propter Deum faciunt bona, quæ faciunt, non ab eo vitam consequuntur æternam.* Ita Julianus virtutes viribus naturæ ab infidelibus acquisitas, veras virtutes secundum substantiam appellabat, negabat tamen esse meritorias gloria æternæ. At è contra Augustinus intulit, opera sterilia non posse dici bona, sed tantum mala tum ex defectu relationis in Deum, tum ex indè derivatâ philautiâ, ut superius exposuimus: *Tibi, inquit Sanctus Doctor, virtutes sine fide sic placent, ut eas veras prædices, et que bonos esse homines; & rursus, quasi te pavitaverit laudis earum, sterile pronunciare non dubites.* Rursus: *Aut certè, quoniam saltem concedis opera infidelium, quæ tibi eorum videntur bona, non tamen eos ad salutem sempiternam regnumque perducere &c.* Hoc autem Pelagiani asserabant, quia credebant cum Catholicis, per solam gratiam sanctificantem homines fieri filios Dei adoptivos cum jure ad gloriam, quod jus viribus naturæ haberi posse negabant. Legantur eorum testimonia apud Augustinum lib. de Pecc. orig. cap. 5. lib. 6. contra Jul. cap. 17. & clarissimè lib. 3. Oper. Imp. cap. 108. & 117. & lib. 5. cap. 9. Ex quibus satis evidenter ostenditur, Pelagianos non admisisse in infidelibus opera meritoria regni cœlestis, & gloriæ, sed tantum de eorundem bonitate secundum substantiam cum Augustino contendisse. Porro de hac quæstione ad mentem Sancti Patris egregiè disputarunt duo insignes Augustiniani Theologi, Gregorius Ariminensis in 2. dist. 26. quæst. 1. & Gaspar Casalius Lusitanus Episcopus Leirensis lib. 1. de Quadripartitâ Iustitiâ per plura capita. Basilius Pontius Legionensis in priori parte Relectionum de gratiâ ad mentem Sancti Patris Augustini cap. 15. in resp. ad 2. scribit, se in alterâ parte de operibus infidelium disputaturum, quem tamen librum nusquam potui reperire. Ex exteris Augustini sententiam doctissimè

defendit Pater Macedo in Cortinâ Divi Augustini quæst. 2. de necessitate gratiæ. Qui Doctores solvunt etiam argumenta, quæ contra Sancti Patris sententiam vulgò adducuntur; unde ne actum agamus, hic eadem non repetimus. Legatur Ariminensis, qui optimè omnibus objectis occurrit; neque enim Recentiores nova argumenta produxere, quibus Augustinianum assertum impugnent. Scio, illos oppondere damnatam hanc Bani propositionem: *Omnia opera infidelium sunt peccata &c.* Sed hæc censurâ Sancti Patris sententia neutiquam percellitur. Etenim hic patlâm concedit in infidelibus aliqua opera bona in primâ saltem sui productione, ex gratiâ tamen donata. Præterea etiam sine gratiâ homo appetitu innato ex Augustini sententiâ amat summum bonum, nullus enim est, qui non velit esse beatus. Et de his hæcenus.

At quoniam ob hanc ipsam sententiam de operibus infidelium Augustinus malè audit à Maldonato, libeat paucis hominis dicta refellere. Is igitur in comment. cap. 6. Matth. vers. 18. ita scribit: *Nec enim sequenda illa opinio est, quam Tridentinum Concilium nuper merito damnavit, omnia peccatorum, aut etiam infidelium opera esse peccata, quamvis maximum auctorem Divum Augustinum lib. 4. contra Jul. cap. 3. & con. duas Epist. Pelag. cap. 5. & Prosperum sent. 106. habuisse videatur.* Nusquam docuit Sanctus Pater, omnia opera peccatorum esse vitiosa, qui recentium hæreticorum error est damnatus in Tridentino sess. 6. can. 7. Imò Augustinus oppositum sæpè docet; nam cap. 7. de Prædest. Sanctor. tradit, omnia bona opera Cornelii, antequam crederet, Deo accepta referenda esse, ut proximè ostendimus. Item lib. de Patientiâ cap. 26. docet, Schismaticum, qui timore pœnarum æternarum cruciatus sustinet, ne Christum neget, benè, citrà meritum tamen vitæ æternæ, agere: *Nullo modo ista culpanda sunt, inquit, imò verò & hæc laudanda patientia est.* Et cap. 27. ait: *Neque enim hoc non est bonum, ut credat homo æterno supplicio se esse puniendum, si negaverit Christum, ut pro istâ fide quaecunque supplicium perferat, & contemnat humanum.* Proinde sicut negandum non est hoc etiam esse donum Dei, ita intelligendum est, alia esse Dei dona filiorum illius Hierusalem, quæ sursùm libera est Mater nostra. Hæc sunt enim quodammodò hæreditaria, in quibus sumus hæredes Dei, coheredes autem Christi. Alia verò, quæ possunt accipere etiam filii concubinarum, quibus Judæi carnales, & schismatici, vel hæretici comparantur. At Cornelius antè baptismum, item Judæi, & Hæretici inter peccatores censentur, quorum tamen opera quædam laudanda, utpotè Dei dona, Augustinus concedit. Illud verò tolerari nullo modo potest, quod audet Maldonatus asserere, Tridentinam Synodum damnasse sententiam Augustini de operibus infidelium. Ubi nam, quæso te, Synodus de operibus infidelium loquitur? Canone illo septimo damnat dicentem: *Opera omnia, quæ antè justificationem sunt, quacunque ratione facta sint, verè esse peccata, vel odium Dei mereri.* Quo anathemate configit errorem Novatorum dicentium, omnia opera facta ab homine extrâ charitatem, & in peccato constituto esse peccata, quòd illa à conscientiæ reatu vitiantur, quæ sententia & falsa, & olim damnata fuit, uti vidimus, ab Augustino. Tantum verò abest, ut Patres Tridentini eam Sancti Doctoris sententiam damnarint, quin potius non defuerit ex eorum cœtu & scientiâ, & dignitate percelebris, qui postea Augustini sententiam in sensu etiam severiori acceptam defenderit. Hic autem est doctissimus Gaspar Casalius

lius Augustiniani instituti vir, & Episcopus Leirensis Lusitanus, qui anno 1562. ingens volumen de Quadripartitâ Justitiâ inscriptum Tridenti composuit, ac Legatis Sanctæ Sedis nuncupavit, in cuius lib. 1. à cap. 22. diffusissimè Sancti Augustini sententiam propugnat, Patrum, & Theologorum tum auctoritate, tum rationibus eandem confirmans. At sessio illa de justificatione celebrata fuerat anno 1547. Itane tantum audaciæ viro illi fuisse dicemus, ut damnatam à Synodo sententiam iterum tantâ contentione defenderet? Libeat Cafalium audire: Porro, inquit, de illo alio, quod semper Augustinus videtur docere, extra fidem, extra cognitionem veri Dei non reperiri aliquam veram virtutem, quæ non sit vitium, quid dicendum? Quid dicendum, inquam, secundum sententiam ejus, & aliorum Sanctorum Doctorum? Quoad ipsum dicimus: Ipse quidem ita docuit, & quia verax erat, atque ex corde loquebatur, ita credidit. Nunc alii secus dicunt, sed se ipsos sapientiores esse Augustino non ostendunt. Sed non adeò rigorosè de operibus infidelium Sanctus Doctor locutus est, nam aliquos quandoque virtutum actus eosdem elicere palàm concessit, ut ex dictis satis apparet.

S. V.

An Sanctus Augustinus asserens, parvulos puniri mitissimâ pœnâ sensus in inferis, per excessum locutus sit?

NUsq̄am novi Augustini censores potiori titulo excessus eidem obijcere videntur, quàm ubi de pœnis puerorum sinè baptismo decedentium cum Pelagianis disputavit. Etenim antiqui etiam Scholastici hoc ipsum de Sancto Doctore publicarunt. Hoc Scotus, hoc Richardus, hoc Major, Capreolus, aliique unanimi consensu tradidere. De hoc Augustini placito scripsit Sanctus Bonaventura: Plus dixit, minus volens intelligi. Quam sententiam Annatus grandioribus characteribus exscripsit, sæpiusque ad Augustini auctoritatem elevandam obrudit. Nec deituere, qui rem politulo, ut ipsis quidem videtur, exemplo explicarunt, teste Hauzerio Tom. 2. Anatomie Augustinianæ col. 765. Hinc, inquit, sicut equites armati, dum invehuntur in hostes, solent eodem impetu obvios etiam pueros inermes conculcare: ita & Beatus Augustinus persequendo Pelagianos, videtur quibusdam quasi præ fervore pugnandi minus etiam parvulis illis pepercisse. Quin imò nec à scommate abstinere; affirmat enim Soto, illos, qui positam Sancti Augustini sententiam defendunt, nuncupari ignominie causâ Tortores puerorum; & noster Puteanus in 1. 2. quæst. 83. art. 4. dub. 4. testatur, Gregorium Ariminensem, quòd similia Augustino tradidit, appellari tortorem puerorum. Itaque Adamus cap. 6. pag. 666. scribit, Augustinum in taxandâ infantium pœnâ zeli excessu extrâ quæstionem, quam cum Pelagianis habebat, tractum fuisse, ac præter intentionem locutum. Ad ditque, Patres, qui de hac quæstione scripsere, omnes contrariam sententiam tradidisse. Idem habet Moraines disp. 40. Nun. 60. Quòd verò Gregorius Magnus, ac Fulgentius Ruspensis in eâ doctrinâ cum Sancto Augustino concinere, scribit: Non ex sensu Ecclesiæ, tanquam illius testes, sed ex suo id asseruisse. Ego quidem rem Augustinianæ Scholæ gratam me facturum arbitror, si hac in re Sanctum Patrem omni excessuum suspitione liberavero, simulque ostendero, eundem Catholicæ Ecclesiæ probatum dogma,

communem antiquorum Patrum, ac se ipso dignam sententiam docuisse; è contrâ verò Scholasticorum plerosque in opiniones quasdam de infantium pœnis descendisse, quæ Pontificum Romanorum, Synodorum, ac Patrum statutis planè adversantur. Rem paucis sic conficio.

Sancti Patris Augustini sententia de pœnis sensibilibus parvulorum sinè baptismo decedentium adversus Pelagianos tradita proponitur. Primum pro eadem ex sacra Scripturâ argumentum. Adversariorum responsiones exposte.

PElagiani licèt assererent, pueros sinè originali peccato nasci, eosdem tamen, si sacris undis inexplati decederent, in regnum celorum ire negabant, illam Domini sententiam reveriti: Nisi quis renatus fuerit ex aquâ, & Spiritu Sancto, non intrabit in regnum celorum. Scribit hæc Augustinus Serm. 14. de Verb. Apost. Idè, inquis, parvulo non baptizato polliceri regnum Dei non possum, contrâ Domini sententiam apertam. Cum verò ab omni crimine immunes pueros pronunciarent, in locum pœnarum eosdem trudi inficiabantur, dicentes secundam quandam felicitatem illis statutam in medio quodam loco inter gloriam regni celestis, & inferorum supplicia. Ubi tamen hic medius locus esset, ipse Pelagius se nescire ingenuè fassus est celebri illo dicto apud Augustinum lib. de Pecc. Orig. cap. 21. Sinè baptismo parvuli morientes, quò non eant, scio: quò eant, nescio. Nec discipuli quid certius tradidere, hoc unum asserentes, ire pueros in locum, ut mox notabam, secundæ felicitatis. At Augustinus hanc à Pelagianis promissam pueris felicitatem non modò irrisit, verum etiam solidis argumentis probavit, infantes sinè baptismo defunctos, mitti in gehennam ignis. Hinc Hæretici Augustini sententiam, uti crudelem rejiciebant, ut patet ex his Juliani verbis lib. 3. Oper. Imperf. cap. 200. Sed reclamas. Audi amicus ergo, quid parias Aristoteles Pœne. Tanum, inquis, malum ei inest, ut possideatur à Diabolo, atque æternum mereatur incendium? Hæc ille, cui Augustinus: Si autem non eruitur de potestate tenebrarum, & illic remanet parvulus, quid miraris, in igne æterno cum Diabolo futurum, qui in Dei regnum intrare non sinitur? An quia Pelagiani nescio quem parvulis non baptizatis præter Dei regnum, quietis, & vite æternæ locum præparant, idè Christi erit falsa sententia: Qui crediderit, & baptizatus fuerit, salvus erit: Qui autem non crediderit, condemnabitur?

Primum argumentum pro pœnis parvulorum Sanctus Pater deduxit ex cap. 25. Matth. quod Serm. 14. de Verb. Apostoli ita proposuit [Venturus est Dominus, & judicaturus de vivis, & mortuis, sicut Evangelium loquitur, duas partes facturum est, dexteram, & sinistram. Sinistris dicitur: Ite in ignem æternum, qui paratus est Diabolo, & Angelis ejus. Dextris dicitur: Venite benedicti Patris mei, percipite regnum, quod vobis paratum est ab origine mundi. Hanc regnum nominat: hanc cum Diabolo damnationem. NULLUS RELICTUS EST MEDIUS LOCUS, ubi ponere queas infantes. De vivis, & mortuis judicabitur; alii erunt ad dexteram, alii ad sinistram. Non novi aliud. QUI INDUCIS MEDIUM, RECEDE DE MEDIO. Non te offendat, qui dextram quærit, & te ipsum admonet: Recede de medio; sed noli in sinistram. Si ergo dextera erit, & sinistra, & nullum medium locum in Evange-